

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради ХДАЕУ

від 26 березня 2026 р., протокол №11

Введено в дію наказом ректора

від 26 березня 2026 р. №11/ОД

Юрій Кирилов
Юрій КИРИЛОВ

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ
зі спеціальності

С1 Економіка ОПП «Економіка»

для прийому на навчання для здобуття ступеня бакалавра на основі НРК6, НРК7

ВСТУП

Головним завданням фахового вступного іспиту є виявлення у вступників рівня спеціальних знань і практичних навичок з комплексу загальнотеоретичних та фахових навчальних дисциплін.

Для вступу на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на базі здобутого ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр» та освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізація С1.01 Економіка Програма включає три дисципліни, які є складовими обов'язкових компонент освітньо-професійної програми «Економіка» - «Економічна теорія», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємства».

Програма за кожною дисципліною складається з анотації, переліку тем, їх змісту та списку рекомендованих літературних джерел.

Програма фахового вступного випробування включає перелік питань до кожної теми з дисциплін, на основі яких формуються тестові завдання, що дає змогу вступнику заздалегідь підготуватися до тестування; критерії оцінювання результатів тестування.

При складанні фахового вступного випробування абітурієнти мають, відповідно до вимог Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність: 051 «Економіка», затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1244, продемонструвати достатній рівень знань дисциплін загальної теоретичної та професійної підготовки.

Структура білету. Екзаменаційне завдання складається з 30 тестових завдань, правильне виконання яких дає змогу вступникові взяти участь у конкурсному відборі на спеціальність С1 Економіка за спеціалізацією С1.01 Економіка для вступу на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на базі здобутого ступеня вищої освіти «Бакалавр», «Магістр» та освітньо-

кваліфікаційного рівня «Спеціаліст». Серед них – 30 закритих тестів з блоку А (одновибіркові тести).

Порядок проведення фахового вступного іспиту:

1. Тривалість проведення фахового вступного іспиту он-лайн – 120 хв.
2. Під час проведення фахового вступного іспиту не дозволяється користуватися електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками, періодичними виданнями та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії.
3. Під час фахового вступного іспиту слід користуватися ручкою з синіми чорнилами.
4. Оцінювання результатів фахового вступного іспиту проводиться за визначеними критеріями.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економічна теорія»

Метою вивчення дисципліни «Економічна теорія» є засвоєння майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних із їх майбутньою практичною діяльністю, ґрунтовне пізнання проблеми ефективного використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів у задоволенні постійно зростаючих людських потреб.

Основними завданнями є: науково обґрунтувати загальні основи економічного життя суспільства; розкрити закономірності розвитку суспільного виробництва; з'ясувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх людьми у процесі господарської діяльності; набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

Перелік тем дисципліни «Економічна теорія»

№ п/п	Назва теми
1.	Економічна теорія як наука
2.	Рушійні сили економічного розвитку

3.	Економічні системи суспільства. Відносини власності
4.	Форми організації суспільного виробництва
5.	Сутність і еволюція грошей
6.	Ринок і механізм його функціонування
7.	Конкуренція і монополія в ринковій економіці.
8.	Підприємництво і підприємство (фірма) в ринковій економіці. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин.
9.	Капітал підприємства. Ринок капіталу.
10.	Витрати виробництва і прибуток.
11.	Ринок праці і заробітна плата. Розподіл і формування доходів населення.
12.	Ринок землі та специфіка аграрного виробництва.
13.	Національна економіка та оцінка її результатів
14.	Циклічність – загальна закономірність ринкової економіки
15.	Безробіття та інфляція
16.	Фінансово-кредитна система країни.
17.	Економічна роль держави в ринковій економіці
18.	Закономірності формування та сутність світового господарства

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Економічна теорія як наука

Зародження економічних знань. Основні етапи розвитку економічної теорії. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет економічної теорії. Продуктивні сили (виробничі ресурси): їх

структура та ефективність використання. Економічні виробничі відносини: організаційно-економічні та соціально-економічні. Економічні категорії та економічні закони. Класифікація економічних законів, їх пізнання та використання.

Методи економічної теорії: загальнонаукові та спеціальні. Метод наукової абстракції. Аналіз і синтез. Поєднання кількісного та якісного аналізу, історичного та логічного підходу. Суспільна практика. Соціально-економічний експеримент. Статистичні методи.

Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі економічних знань. Економічна теорія та економічна політика. Завдання економічної теорії в умовах переходу України до ринкової економіки.

Тема 2. Рушійні сили економічного розвитку

Економічні потреби суспільства та їх структура. Закон зростання потреб. Економічні інтереси: поняття, види та їх взаємодія.

Суспільне виробництво. Чинники виробництва та їх взаємодія. Класифікація чинників виробництва: робоча сила, предмети праці і засоби праці; земля, капітал, праця, підприємницька здібність; інформаційний та екологічний чинники в постіндустріальному суспільстві. Виробничий потенціал суспільства і обмеженість ресурсів. Економічна ефективність використання ресурсів та її показники. Система економічних виробничих відносин. Продукт та стадії його руху.

Структура суспільного виробництва: матеріальне виробництво і соціальна сфера.

Тема 3. Економічні системи суспільства. Відносини власності.

Сутність і основні структурні елементи економічної системи. Типи економічних систем та критерії їх класифікації. Інформаційний підхід і класифікація типів економічних систем: чистий капіталізм (ринкова економіка), командно-адміністративна система, сучасні змішані системи, перехідні економічні системи. Цивілізаційний підхід до класифікації економічних систем:

до індустріальна (аграрна), індустріальна, постіндустріальна.

Сутність власності. Економічний зміст і право власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Типи, види і форми власності. Еволюція форм власності.

Багатоманітність форм власності в змішаній економіці. Новітні тенденції в розвитку власності в постіндустріальному суспільстві.

Роздержавлення власності як загальноекономічний процес та його особливості в умовах перехідної економіки постсоціалістичних країн. Механізм роздержавлення. Приватизація об'єктів власності: поняття, принципи, методи. Особливості приватизаційних процесів в Україні. Форми власності в Україні.

Тема 4. Форми організації суспільного виробництва

Генезис форм господарства. Натуральне виробництво: сутність і риси. Товарне виробництво: сутність, умови виникнення, розвиток та форми. Суперечності товарного виробництва.

Товарна форма виробленого продукту та послуг. Споживна вартість і вартість товару. Мінова вартість.

Теорії вартості та їх різновиди: теорія трудової вартості, теорія граничної корисності, теорія факторів виробництва, неокласична теорія вартості.

Закон вартості: сутність, механізм його дії та функції. Особливості дії закону вартості за сучасних умов.

Тема 5. Сутність і еволюція грошей

Становлення та еволюція грошових відносин. Історія розвитку грошей. Концепції походження грошей: раціоналістична, еволюційна, функціональна. Функції грошей. Еволюція і форми грошей.

Грошовий обіг і його закони. К. Маркс, І. Фішер та сучасні економісти про закони грошового обігу.

Поняття інфляції. Грошова система та її елементи. Основні типи грошових систем.

Тема 6. Ринок і механізм його функціонування

Сутність ринку. Об'єктивні умови його виникнення та характерні риси.

Структура ринку. Класифікація та види ринків. Механізм ринкового саморегулювання: попит і пропозиція, ринкова ціна, конкуренція. Функції ринку.

Попит. Крива попиту. Закон попиту. Еластичність попиту. Пропозиція. Крива пропозиції. Закон пропозиції. Еластичність пропозиції. Ринкова ціна. Рівноважна ціна, ціна попиту, ціна пропозиції. Функції ціни. Система цін.

Недоліки ринкового механізму і необхідність державного регулювання. Моделі ринкової економіки. Соціально орієнтована ринкова економіка: сутність, риси, структура. Шляхи переходу до ринку. Особливості переходу України до соціально орієнтованої ринкової економіки. Суперечності перехідного періоду та шляхи їх подолання.

Тема 7. Конкуренція і монополія в ринковій економіці. Конкуренція, її суть та умови існування. Роль конкуренції у функціонуванні ринку. Закон конкуренції. Види економічної конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція. Цінова і нецінова конкуренція.

Захист конкуренції від монополії. Методи конкурентної боротьби. Монополія: причини виникнення, суть та основні форми. Антимонопольна політика держави. Антимонопольне законодавство.

Тема 8. Підприємництво і підприємство (фірма) в системі ринкових відносин. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин.

Мікроекономічний рівень і суб'єкти господарювання: підприємства, (фірми), домогосподарства. Поняття підприємницької діяльності. Функції та принципи підприємництва. Умови розвитку підприємницької діяльності. Суб'єкти, об'єкти та види підприємництва. Форми організації підприємницької діяльності. Особливості підприємництва в Україні. Підприємництво (фірма) - первинна ланка ринкової економіки. Види підприємств та їх об'єднань в Україні.

Економічна сутність домогосподарства. Місце домогосподарств в економічному житті суспільства та їх функції. Доходи домогосподарств, їх джерела та розподіл. Витрати на споживання. Заощадження домогосподарств.

Тема 9. Капітал підприємства. Ринок капіталу.

Капітал (фонди) - матеріальна основа підприємницької діяльності. Кругообіг і оборот капіталу (фондів) як процес індивідуального відтворення. Оборот капіталу. Час обороту. Чинники прискорення обороту капіталу в умовах сучасної НТР. Маркетинг та менеджмент підприємства у забезпеченні засобами виробництва.

Структура капіталу (фондів). Основний капітал (фонди). Фізичний і моральний знос. Амортизація. Норма амортизації. Значення прискореної амортизації в умовах НТР. Капіталовіддача та капіталоемність. Оборотний капітал (фонди): сутність, структура та показники ефективності використання. Капітал сфери обігу. Оборотні засоби.

Особливості ринку капіталу. Кредит: необхідність, функції, ставка процента. Форми кредиту. Ринок цінних паперів, його функції та інструменти. Фондова біржа та її роль в економіці. Страховий ринок.

Тема 10. Витрати виробництва і прибуток

Сутність витрат виробництва. Класифікація витрат виробництва в ринковій економіці: зовнішні і внутрішні; постійні та змінні; витрати в короткому та довгостроковому періоді; граничні витрати; середні витрати; валові витрати.

Собівартість продукції, її види та структура. Шляхи зниження собівартості. Прибуток: сутність та функції. Теорії прибутку. Бухгалтерський, економічний і нормальний прибуток. Розподіл прибутку за основними напрямками його використання. Норма прибутку і чинники, що її підвищують. Рентабельність. Норма рентабельності. Інші форми прибутку: підприємницький дохід, позичковий відсоток, торговий прибуток.

Тема 11. Ринок праці і заробітна плата. Розподіл і формування доходів населення.

Суть та особливості ринку праці. Економічна природа заробітної плати. Організаційні форми та системи заробітної плати. Номінальна і реальна

заробітна плата. Диференціація рівнів заробітної плати між країнами. Індксація доходів населення. Система соціального партнерства.

Сутність доходів населення, їх види та джерела формування. Доходи від трудової діяльності. Доходи від власності. Доходи від трансфертів. Доходи на інтелект. Орендний доход. Процент на капітал.

Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення. Сукупний сімейний доход. Пенсійне забезпечення та його види. Пенсійна реформа в Україні. Сімейний бюджет. Структура використання сімейних доходів. Компенсаційна політика держави.

Тема 12. Ринок землі та специфіка аграрного виробництва.

Сільськогосподарське виробництво як особлива сфера вкладання капіталу. Аграрні відносини, їх специфіка і місце в економічній системі. Земельні відносини. Форми власності на землю і форми землекористування. Особливості проведення аграрної реформи в Україні.

Рентні відносини. Рента і орендна плата. Види ренти: диференціальна, абсолютна, монопольна. Ціна землі та її динаміка в розвинутих країнах. Агропромислова інтеграція та її форми. Агропромисловий комплекс (АПК), його функції та структура. Роль і місце агробізнесу в системі АПК розвинутих країн. Економічний механізм функціонування системи агробізнесу. Розвиток нових форм господарювання в АПК України.

Тема 13. Національна економіка та оцінка її результатів. Сутність суспільного відтворення та його види. Зміст і типи економічного зростання. Новий тип економічного зростання. Рушійні сили економічного зростання. Нагромадження та інвестиції. Види нагромадження. Норма нагромадження.

Макроекономічні показники. Суспільний продукт. Натурально-речовий склад та вартісна форма суспільного продукту. Проблема "повторного рахунку". Методи обчислення суспільного продукту: система національних рахунків (СНР) і система балансу народного господарства (БНГ).

Сучасні форми суспільного продукту: валовий суспільний продукт (ВСП),

кінцевий суспільний продукт (КСП), валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний продукт (ВНП), чистий внутрішній продукт (ЧВП), національний доход (НД). Виробництво, розподіл і використання національного доходу. Національне багатство: сутність, структура та проблеми його відтворення. Національне багатство України.

Тема 14. Циклічність - загальна закономірність ринкової економіки

Економічна рівновага і циклічність. Сутність економічного циклу. Теорії економічних циклів. Види циклів: короткі, середні, довгі. Фази економічних циклів. Національні та світові економічні цикли. Особливості циклічного розвитку за сучасних умов.

Тема 15. Безробіття та інфляція.

Безробіття і зайнятість населення. Повна і неповна зайнятість. Природний рівень безробіття. Види безробіття та його соціальні наслідки. Проблеми політики зайнятості в Україні.

Інфляція: причини, види та соціально-економічні наслідки. Крива Філіппса. Забезпечення стабільності купівельної спроможності грошової одиниці. Грошові реформи. Особливості грошової реформи в Україні.

Тема 16. Фінансово-кредитна система країни.

Поняття фінансово-кредитної системи. Сутність і функції фінансів. Структура та джерела формування фінансів. Державний бюджет. Бюджетна система. Доходи і видатки бюджету. Бюджетний дефіцит і шляхи його подолання. Консолідований бюджет. Місцеві бюджети.

Фінанси підприємств, їх структура та функції. Податки. Функції та види податків. Принципи побудови податкової системи. Крива Лаффера та можливість її практичного застосування. Політика державних видатків.

Поняття кредитної системи та її структура. Необхідність, сутність та джерела кредиту. Форми, функції та принципи кредиту. Кредитні засоби та механізм їх використання. Роль кредиту в перерозподілі національного доходу та підвищенні ефективності суспільного виробництва. Позичковий відсоток,

його сутність, функції. Особливості формування банківського відсотка в Україні.

Тема 17. Економічна роль держави в ринковій економіці Державне регулювання як складова частина господарської системи. Економічні функції держави в ринковій економіці. Принципи урядової економічної політики.

Сучасні моделі державного регулювання економіки. Кейнсіанська і неокласична моделі державного регулювання економіки. Монетаристське трактування економічної ролі держави. Форми і методи регулювання економіки державою.

Бюджетна, податкова, грошово-кредитна політика держави. Планування, прогнозування і програмування розвитку народного господарства. Участь держави в національному виробництві. Соціальна політика держави. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва. Антиінфляційна економічна політика держави.

Державна система управління природоохоронної діяльності. Економічний механізм природокористування відповідно до чинного законодавства. Закон обмеження природних ресурсів. Механізм відшкодування збитків, заподіяних внаслідок порушення законодавства про охорону довкілля, раціональне використання природних ресурсів.

Тема 18. Закономірності формування та сутність світового господарства. Об'єктивні передумови виникнення світового господарства: розвиток світового ринку, міжнародний поділ праці, інтернаціоналізація господарського життя. Глобалізація сучасної світової економіки.

Поняття світового господарства та етапи його розвитку. Сутність, функції та закономірності розвитку світового господарства. Нерівномірність розвитку окремих регіонів та міжнародна інтеграція. Створення єдиного європейського економічного простору та місце України в ньому. Система міжнародних економічних відносин. Світова торгівля, її види та структура. Міжнародна валютна система. Валютний курс. Європейська валютна система. Міжнародний

валютний фонд і його функції. Валютні економічні зони.

Вивіз капіталу. Причини та соціально-економічні наслідки вивозу капіталу. Науково-технічне співробітництво.

Міжнародна міграція робочої сили. Причини міжнародної трудової міграції. Основні напрями трудової міграції. Міжнародні фінансово-економічні організації та їх роль у сучасній економіці.

Список рекомендованої літератури

1. Економічна теорія: підручник / В.П. Якобчук, Є.І. Ходаківський, І.Л. Литвинчук та ін.; за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с.
2. Економічна теорія: підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2017. 608 с.
3. Економічна теорія: підручник / О. М. Головченко та ін. ; за заг. ред. канд. юрид. наук А. О. Шелехова. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2018. 159 с.
4. Економічна теорія / Мацелюх Н. П., Касьяненко Л. М., Максименко І. А. та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 478 с.
5. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економічна теорія: підручник. Чернівці: Технодрук. 2018. 250 с.
6. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : курс лекцій. Дніпро: ДДУВС, 2017. 220 с.
7. Ревак І.О., Кіржецький Ю.І., Кіржецька М.С., Мельник С.І. Основи економічної теорії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 191 с.
8. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків : Право, 2019. 268 с.

9. Економічна теорія : навч. посібник / за заг. ред. проф. В. І. Сідорова, проф. Є. М. Воробйова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2019. 464 с.
10. Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. За ред. З.І. Галушки, Г.М. Поченчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. Ю. Федьковича. 2022. 368 с.
11. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність. : підручник. / Е. М. Забарна та ін.; Одес. нац. політехн. ін-т. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 411 с.
12. Талавиря М.П., Бутенко В.М, Болгарова Н.К., Пащенко О.В. Економічна теорія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ЦП “Компринт”, 2020. 485 с.
13. Талавиря М.П., Болгарова Н.К., Пащенко О.В. Економічна теорія: практикум для студентів закладів вищої освіти. Київ: ЦП “Компринт”, 2020. 356 с.
14. Господарський кодекс України № 436-IV в редакції від 16.08.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
15. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III в редакції від 03.07. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
16. Закон «Про антимонопольний комітет України» № 3659-XII, в редакції від 03.07. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>.
17. Закон України «Про природні монополії» № 1682-III в редакції від 03.07. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text>.
18. Закон «Про захист економічної конкуренції» № 2210-III в редакції від 13.02. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>.
19. Gary S. Becker (2007). Economic Theory 2nd Edition. Routledge. 242 p.
20. Sabiou M. Inoua, Vernon L. Smith (2022). Economics of Markets: Neoclassical Theory, Experiments, and Theory of Classical Price Discovery. Palgrave Macmillan. 272 p.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України URL <https://www.rada.gov.ua/news/zak>.
2. Сайт Державної служби статистики України URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.
3. Сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL : <https://mof.gov.ua/uk>.
6. Міністерства зайнятості та соціальної політики URL : <http://www.mlsp.gov.ua>.
7. Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php>.
8. Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua>.
9. Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua>.
10. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua> .
11. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/>.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Анотація

Дисципліна «Економіка підприємства» **вивчає** процеси господарської діяльності підприємства як суб'єкта господарювання та первинної ланки національної економіки.

Основна **мета** дисципліни – формування теоретичних знань з основних розділів і тем економіки підприємства, розвиток навичок щодо організації та досягнення високої результативності господарювання підприємства як первинної господарської ланки економіки, формування у здобувачів здатності виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств та організацій.

Завдання даної дисципліни - слугувати базою для накопичення майбутніми фахівцями знань, навичок та умінь з інших економічних дисциплін, формувати глибоке розуміння господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах сучасних підприємств.

Перелік тем дисципліни «Економіка підприємства»

№ п/п	Назва теми
1.	Теорії підприємств і основи підприємництва
2.	Види підприємств, їх організаційно-правові форми
3.	Зовнішнє середовище господарювання підприємства
4.	Структура та управління підприємством
5.	Ринок і продукція
6.	Планування діяльності підприємства
7.	Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці
8.	Капітал підприємства
9.	Інвестиційні ресурси
10.	Інноваційні процеси
11.	Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства
12.	Організація виробництва та забезпечення якості продукції
13.	Витрати на виробництво і реалізацію продукції
14.	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства
15.	Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація
16.	Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва. Поняття підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства. Установчі документи. Теорії і моделі підприємства. Законодавча база діяльності підприємств в Україні.

Поняття підприємництва. Передумови становлення і розвитку підприємництва. Форми підприємництва. Моделі підприємництва. Форми

співпраці у підприємницькій діяльності. Господарський договір, його розділи. Адміністративно-господарські санкції. Суб'єкти, типи і види міжнародного бізнесу.

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Критерії класифікації підприємств. Види підприємств за Господарським кодексом України (за формою власності, за способом утворення, за правовим статусом та формою господарювання). Поняття реорганізації підприємства. Класифікація підприємств за видами економічної діяльності та розміром.

Поділ підприємств за типом виробництва, глибиною виробництва, широтою асортименту продукції, просторово-структурними ознаками.

Поняття та види об'єднань підприємств. Кооперація та концентрація підприємств.

Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства. Поняття ринку. Функції ринкової системи. Поняття та складові інфраструктури ринку. Мікросередовище та макросередовище підприємства: поняття та складові.

Тема 4. Структура та управління підприємством. Виробнича, загальна та організаційна структура підприємства. Функції та методи управління. Поняття та типи організаційної структури управління. Особливості вибору організаційної структури управління підприємством.

Тема 5. Ринок і продукція. Види та методика визначення обсягу продукції підприємства. Валова, товарна, чиста, нормативно-чиста та реалізована продукція. Виробнича програма, номенклатура, асортимент підприємства. Поняття та види ціни продукції. Матеріально-технічне забезпечення підприємства. Поняття та мета маркетингу. Складові збутової політики підприємства. Маркетинговий комплекс підприємства.

Тема 6. Планування діяльності підприємства. Функції держави щодо регулювання економіки. Складові державної економічної політики. Засоби державного регулювання господарської діяльності. Поняття, об'єкти, суб'єкти прогнозування. Методи прогнозування: метод експертних оцінок, метод

складання сценаріїв, метод екстраполяції трендів. Поняття та принципи планування господарської діяльності. Поняття, методи та принципи стратегічного планування. Функції бізнес-планування. Типовий зміст бізнес-плану.

Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.

Поняття персоналу підприємства. Промислово-виробничий і непромисловий персонал підприємства. Робітники, службовці, спеціалісти, керівники. Класифікація персоналу за стажем роботи: постійні, тимчасові, сезонні працівники. Показники стану і руху персоналу. Показники рівня використання робочої сили. Види фондів робочого часу робітників (календарний, номінальний, явочний, ефективний). Види трудових норм, методи нормування витрат праці (хронометраж, фотохронометраж). Методи визначення оптимальної чисельності працівників: метод коригування базової чисельності, метод визначення чисельності на основі трудомісткості виробничої програми, нормативний метод.

Поняття та показники продуктивності праці (виробіток та трудомісткість). Фактори продуктивності праці. Поняття, теорії, функції мотивації праці. Методи мотивації праці. Елементи мотиваційного механізму. Поняття, види та функції заробітної плати. Державне регулювання заробітної плати (мінімальна заробітна плата, тарифна сітка, тарифні ставки, схема посадових окладів). Форми організації оплати праці (відрядна, погодинна). Системи відрядної форми організації праці (відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, непряма відрядна, акордна). Системи погодинної форми оплати праці (проста погодинна система, погодинна-преміальна, погодинно-преміальна з нормованими завданнями). Показники рівня фонду оплати праці, рентабельність фонду оплати праці.

Тема 8. Капітал підприємства. Суть капіталу підприємства, форми капіталу підприємства (промисловий, торговельний і позиковий капітал). Класифікація капіталу підприємства: постійний і змінний капітал, основний і

оборотний капітал, власний і позичений капітал. Основні і оборотні фонди підприємства.

Амортизація основних засобів. Способи нарахування амортизаційних відрахувань (метод рівномірного (прямолінійний метод) нарахування, кумулятивний метод, виробничий метод).

Види оцінювання основних засобів: первісна вартість, відновна вартість, повна вартість, залишкова вартість, ліквідаційна вартість, середньорічна вартість). Показники стану і руху основних засобів (коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт придатності основних засобів, коефіцієнт вибуття основних засобів, коефіцієнт введення основних засобів). Види зносу основних засобів (фізичний знос, моральний знос, форми морального зносу).

Показники ефективності використання основних засобів: фондівдача, фондомісткість, фондоозброєність, фондорентабельність, термін окупності капіталовкладень, інтегральний показник ефективності використання основних засобів. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів. Сутність нематеріальних ресурсів та нематеріальних активів.

Поняття, елементи, структура оборотних коштів. Показники ефективності використання оборотних коштів.

Тема 9. Інвестиційні ресурси. Поняття інвестицій. Об'єкти, суб'єкти інвестиційної діяльності. Класифікація інвестицій: реальні та фінансові, прямі та портфельні інвестиції. Поняття капіталовкладень, структура капітальних вкладень, об'єкти, суб'єкти та джерела капіталовкладень. Ефективність капіталовкладень. Термін окупності інвестицій. Чиста теперішня вартість.

Тема 10. Інноваційні процеси. Поняття та елементи інноваційних процесів. Науково-технічний прогрес. Форми НТП (еволюційна, революційна, науково-технічна революція). Напрями НТП. Результативність інноваційної діяльності підприємства. Грошовий потік інноваційного проекту. Форми внутрішньогосподарського ефекту інноваційних процесів (зміна продуктивності

праці, зниження трудомісткості продукції, зниження собівартості продукції, зростання прибутку).

Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства. Поняття техніко-технологічної бази. Її технічна та технологічна складова. Показники технічного рівня виробництва. Поняття технології. Напрямки розвитку ТТБ.

Виробнича потужність підприємства. Види виробничої потужності. Її чинники. Фонд робочого часу обладнання (календарний, номінальний, плановий ефективний, дійсний ефективний).

Методи планування виробничої потужності підприємства. Оцінка використання виробничої потужності (коефіцієнт екстенсивного використання обладнання, коефіцієнт інтенсивного використання обладнання, коефіцієнт використання виробничої потужності).

Підтримання та розвиток ТТБ. Показники технічної оснащеності праці. Показники рівня прогресивності технологій. Показники технічного рівня устаткування. Показники рівня механізації та автоматизації виробництва.

Тема 12. Організація виробництва та забезпечення якості продукції. Поняття виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів: основні, проміжні та обслуговуючі; дискретні та безперервні; ручні, автоматизовані та автоматичні. Виробничий цикл. Тривалість технологічних операцій. Типи виробництва (одиничне, серійне, масове, дослідно-експериментальне). Методи організації виробництва (непотоківий та потоківий). Концентрація виробництва. Критерії ефективності концентрації. Рівень концентрації, її показники. Комбінування виробництва. Показники рівня комбінування виробництва.

Спеціалізація виробництва. Види спеціалізації. Спеціалізація промисловості. Спеціалізація підприємства. Спеціалізація всередині підприємства. Показники рівня спеціалізації підприємства. Кооперування виробництва. Форми кооперування. Показники рівня кооперування.

Елементи виробничої та соціальної інфраструктури підприємства.

Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції. Поняття витрат. Собівартість продукції (витрати основної операційної діяльності підприємства). Витрати іншої операційної діяльності. Витрати не операційної діяльності. Витрати надзвичайної діяльності.

Елементи витрат. Класифікація витрат, що входять до собівартості продукції, за калькуляційними статтями. Цехова, виробнича та повна собівартість продукції. Калькулювання собівартості.

Сутність та функції ціни. Класифікація цін. Структура ринкових договірних цін. Оптово-відпускна ціна. Методи ціноутворення.

Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Фінансові результати як економічна категорія. Джерела та види доходів підприємства. Прибуток як економічна категорія, його функції та класифікація. Рентабельність інвестованих ресурсів, рентабельність продукції, рентабельність продажу, загальна рентабельність підприємства.

Методи та системи аналізу фінансових результатів діяльності підприємств. Планування доходів підприємств. Етапи планування розподілу прибутку. Фінансовий стан підприємства та його показники (показники платоспроможності, показники фінансової стійкості, показники ділової активності).

Ефективність як економічний показник. Класифікація видів ефективності виробництва. Система показників економічної ефективності. Резерви росту ефективності та досягнення високої конкурентоспроможності.

Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація. Зовнішні та внутрішні чинники діяльності підприємств. Організаційні зміни на підприємствах. Еволюційна та революційна модель змін. Поняття реінжинірингу. Поняття бізнес-процесу. Структурний та кадровий підходи до організаційного розвитку.

Нові типи підприємств: мережеподібні, оболонкові, віртуальні,

вертикальні, горизонтальні, едхократичні, партисипативні, гнучкі.

Трансформація, реструктуризація та реорганізація підприємства. Класифікація трансформацій підприємства за напрямками та видами, за цілями здійснення, за стратегічною спрямованістю. Санація як форма реструктуризації підприємства.

Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства.

Поняття економічної безпеки підприємства. Цілі економічної безпеки. Об'єкти виміру економічної безпеки. Техніко-технологічна, продуктова, інтелектуально-кадрова, політико-правова, інформаційна, фінансова, екологічна, силова, соціальна складові економічної безпеки підприємства. Схема організації економічної безпеки.

Антикризова діяльність. Індикатори та фактори кризових явищ. Стратегічна криза, криза прибутковості та криза ліквідності. Фази кризи.

Список рекомендованої літератури

1. Мазаракі, А. А. , Блакита, Г. В., Ситник, Г. В. та ін. Економіка підприємства [А. А. Мазаракі, Ред.]. Ч. 1. -3/ Державний торговельно-економічний університет. <https://doi.org/10.31617/p.knute.2022-175/>
2. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. д.е.н., професора Л.Г. Мельника. К.: Університетська книга, 2023. 874 с.
3. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
4. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 767 с.
5. Економіка підприємства: підручник / [Л. Л. Лазебник та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Лазебник ; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2021. 425 с.

6. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2022. 596 с.
7. Економіка підприємництва: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. В. Фролової. Одеса: Бондаренко М.О. 2020. 708 с.
8. Шандова Н.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Латкіна С.А. Економіка підприємства: навч. посіб. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С., 2021. 336 с.
9. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О.Болтянська.- Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
10. Соломіна Г. В. Економіка підприємства : практикум. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 142 с.
11. Економіка підприємства: навч. посіб. / [Л. С. Шевченко, О. С. Марченко, О. А. Гриценко та ін.]; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 212 с.
12. Економіка підприємства. Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 073 «Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: О. В. Гук. – Електронні текстові дані (1 файл: 883,51 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 93 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/c11a771f-795c-428e-ad62-d105f3cde69e/content>.
13. Шевченко І., Дмитрієва О. Economics of Enterprise : course book for practical classes. 2022.
14. Ricketts M. The Economics of Business Enterprise: An Introduction to Economic Organisation and the Theory of the Firm. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2002. 448 p.
15. Sloman J., Garratt D., Guest J., Jones E. Economics for Business. 9th ed. Harlow : Pearson Education Limited, 2024. 656 p.
16. McConnell C. R., Brue S. L., Flynn S. M. Economics: Principles, Problems, and Policies. 22nd ed. New York : McGraw-Hill Education, 2021. 896 p.

17. Komlos J. Foundations of Real-World Economics: What Every Economics Student Needs to Know. 3rd ed. London : Routledge, 2023. 396 p.

18. Beugelsdijk S., Brakman S., Garretsen H., van Marrewijk C., Murtinu S. International Economics and Business: Nations and Firms in the Global Economy. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 600 p.

Інформаційні ресурси

12. Законодавство України URL <https://www.rada.gov.ua/news/zak>.

13. Сайт Державної служби статистики України URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.

14. Сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua>.

15. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua>.

16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL : <https://mof.gov.ua/uk>.

17. Міністерства зайнятості та соціальної політики URL : <http://www.mlsp.gov.ua>.

18. Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php>.

19. Офіційний сайт наукового журналу «Економіка АПК». URL: <http://eapk.org.ua/>.

20. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua> .

Програма навчальної дисципліни «Фінанси підприємства»

Метою вивчення дисципліни «Фінанси підприємства» є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань та практичних навичок

щодо організації фінансових відносин на підприємстві, формування та використання фінансових ресурсів, управління доходами, витратами, прибутком, капіталом і грошовими потоками підприємства, а також прийняття обґрунтованих фінансових рішень для забезпечення ефективної діяльності суб'єктів господарювання.

Основними завданнями дисципліни є: вивчення сутності та функцій фінансів підприємств; дослідження механізму формування фінансових ресурсів підприємства; опанування методів управління доходами, витратами та прибутком; засвоєння принципів формування і використання капіталу підприємства; вивчення системи грошових розрахунків та грошових потоків підприємства; оволодіння методами фінансового планування та прогнозування; аналіз фінансового стану підприємства; формування навичок прийняття фінансових управлінських рішень.

Перелік тем дисципліни «Фінанси підприємства»

№ п/п	Назва теми
1.	Сутність і функції фінансів підприємств
2.	Фінансові ресурси підприємства
3.	Доходи підприємства
4.	Витрати підприємства
5.	Прибуток і рентабельність підприємства
6.	Капітал підприємства та його структура
7.	Грошові розрахунки підприємства
8.	Грошові потоки підприємства
9.	Фінансове планування на підприємстві
10.	Фінансовий стан підприємства та його оцінка

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність і функції фінансів підприємств. Економічна сутність фінансів підприємств. Фінансові відносини підприємства. Місце фінансів підприємств у фінансовій системі держави. Функції фінансів підприємств. Принципи організації фінансів підприємств. Вплив ринкового середовища на фінансову діяльність підприємств.

Тема 2. Фінансові ресурси підприємства. Поняття фінансових ресурсів підприємства. Джерела формування фінансових ресурсів. Власні, позикові та залучені фінансові ресурси. Напрями використання фінансових ресурсів. Управління фінансовими ресурсами підприємства.

Тема 3. Доходи підприємства. Економічна сутність доходів підприємства. Класифікація доходів підприємства. Доходи від операційної діяльності. Інші доходи підприємства. Формування та розподіл доходів. Фактори, що впливають на обсяг доходів підприємства.

Тема 4. Витрати підприємства. Економічна сутність витрат підприємства. Класифікація витрат підприємства. Витрати операційної діяльності. Собівартість продукції (робіт, послуг). Управління витратами підприємства.

Тема 5. Прибуток і рентабельність підприємства. Економічна сутність прибутку. Види прибутку підприємства. Формування прибутку підприємства. Розподіл і використання прибутку. Показники рентабельності підприємства.

Тема 6. Капітал підприємства та його структура. Сутність капіталу підприємства. Власний і позиковий капітал. Структура капіталу підприємства. Джерела формування капіталу. Оптимізація структури капіталу.

Тема 7. Грошові розрахунки підприємства. Сутність і значення грошових розрахунків підприємства. Форми безготівкових розрахунків. Організація розрахунків із постачальниками та покупцями. Розрахунки з бюджетом і банками.

Тема 8. Грошові потоки підприємства. Сутність і види грошових потоків. Операційні, інвестиційні та фінансові грошові потоки. Управління грошовими потоками підприємства. Оптимізація грошових потоків.

Тема 9. Фінансове планування на підприємстві. Сутність і значення фінансового планування. Методи фінансового планування. Фінансовий план підприємства. Бюджетування на підприємстві.

Список рекомендованої літератури

1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник. 7-ме вид., перероб. та допов. Київ : КНЕУ, 2018. 552 с.
2. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 504 с.
3. Бланк І. О. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2019. 528 с.
4. Курило О. Б., Бондаренко Л. П., Вівчар О. І., Чубка О. М. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Кондор, 2020. 340 с.
5. Нікола С. О. Фінанси підприємств : навч. посіб. Одеса : Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, 2020. 206 с.
6. Зубченко В. В., Гутко Л. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Біла Церква : БНАУ, 2020. 298 с.
7. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств : підручник. Львів : Новий Світ-2000, 2025. 316 с.
8. Назарова Т. Ю., Шевченко М. М., Осипова С. К., Татаринцева Ю. Л. Фінанси підприємств : конспект лекцій. Харків : НТУ «ХП», 2023. 58 с.
9. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси підприємств : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2020.
10. Марусяк Н. Л. Фінанси підприємств : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2023.

11. Кузенко Т. Б. Фінансова безпека підприємства : монографія. Харків : ХНЕУ, 2020.

14. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV.

15. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI.

16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV.

17. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку України

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України URL <https://www.rada.gov.ua/news/zak>.

2. Сайт Державної служби статистики України URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.

3. Сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua>.

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL : <https://mof.gov.ua/uk>.

6. Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php>.

7. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>.

КРИТЕРІЇ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВСТУПНИКА

Оцінювання знань вступників фахового вступного випробування здійснюється за шкалою від 100 до 200 балів. Прохідний бал становить – 100. Тестові завдання складаються з одновибіркових тестових завдань з дисциплін «Економічна теорія», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємства». По кожній дисципліні треба дати відповідь на 10 тестів.

Дисципліна	Кількість відповідей	вірних	Рейтингові бали
Економічна теорія	1.		6
	2.		12
	3.		18
	4.		24
	5.		30
	6.		36
	7.		42
	8.		48
	9.		54
	10.		60
Економіка підприємства	11.		67
	12.		74
	13.		81
	14.		88
	15.		95
	16.		102
	17.		109
	18.		116
	19.		123
	20.		130
Фінанси підприємства	21.		137
	22.		144
	23.		151
	24.		158
	25.		165
	26.		172

	27.	179
	28.	186
	29.	193
	30.	200
Всього балів		200